

2021

LESMAF

ORPHANS

tg STAN

(c) Kurt Van der Elst

STAN.BE

INHOUD LESMAP

-
1. Over de voorstelling
 2. Wie maakte de voorstelling
 3. Welke inspiratiebronnen gebruikte de makers
 4. Interviews

CREDITS

van en met	Evgenia Brendes, Jolente De Keersmaeker, Atta Nasser, Haider Al Timimi en Gustavo Vieira
kostuums lichtontwerp	Sietske Van Aerde Stef Stessel
productie	tg STAN

I. OVER DE VOORSTELLING

In 2020 creëerden STAN en Kloppend Hert *Move (On)*: negen spelers met heel uiteenlopende achtergronden vonden elkaar onder meer in de taal en het werk van de Britse toneel auteur Dennis Kelly. Tijdens het creatieproces lazen de makers vrijwel het volledige oeuvre van Kelly. Zijn grimmige 'Orphans' uit 2009, een verkenning van geweld in de Londense buitenwijken, wordt nu als op zichzelf staande voorstelling gespeeld.

Orphans vertelt een kleine geschiedenis tussen drie mensen: Helen en haar man Danny vieren thuis het nieuws dat Helen zwanger is van hun tweede kind, maar hun etentje wordt onderbroken door Helens broer Liam, die arriveert onder het bloed en beweert dat hij een gewonde jongen op straat heeft gevonden. Hoe meer Danny en Helen hem op de rooster leggen, hoe meer blijkt dat Liam toch niet zo onschuldig is als hij zich voor doet.

In chaotische en levensechte dialogen die de haperende en hortende communicatie tussen mensen haast natuurgetrouw weergeven, ontrafelt Kelly minutieus een moreel dilemma waarbij de grens tussen goed en kwaad flinterdun is en de ondoordachtzaamheid van een ieders gedrag een metafoor vormt voor een groter gesprek over racisme, discriminatie en maatschappelijke ontwrichting. Zo wordt *Orphans* een verontrustende reflectie over het vermogen in ons allemaal om kwaad te doen.

'Maybe there's no good and evil. just mistakes and not mistakes.'

trailer Orphans

[https://vimeo.com/
622609178/9d9c5a9e4f](https://vimeo.com/622609178/9d9c5a9e4f)

2. WIE MAAKTE DE VOORSTELLING

Evgenia Brendes

Evgenia Brendes is geboren in Kazachstan in 1989. Ze behaalde in 2014 haar Masterdiploma Acteren aan het Conservatorium van Antwerpen. Sinds haar afstuderen was ze te zien in verschillende theaterproducties, o.a. 'Medea' (2014) van Toneelgroep Amsterdam, 'De Kersentuin' (2015) van tg STAN, 'De Bacchanten' (2016) van Le Mouton Noir, 'Onschuld' (2017) van De Roovers, 'King Lear' (2017-2018) van Het Paleis. In 2016 richtte ze, samen met voormalige klasgenoten Jonas De Vuyst en Simon Lemmens, een eigen theatercollectief 'De Erfgenamen' op. Ze speelde mee in het eerste seizoen van de Vlaamse serie 'Over Water'.

Jolente De Keersmaeker

Jolente De Keersmaeker is geboren in Asse in 1967. Ze is stichtend lid van toneelspelersgezelschap STAN, samen met Frank Vercruyssen en Damiaan De Schrijver. De afgelopen jaren creëerde en speelde ze mee in o.a. Eind Goed al Goed, Het Wijde Land, Bedrog/Trahisons, Nora, De Kersentuin, wat/nu, Poquelin II en Infidèles. Naast STAN was Jolente ook regelmatig betrokken bij het werk van haar zus, choreografe Anne Teresa De Keersmaeker en haar dansgezelschap, Rosas. Jolente geeft ook les aan het Conservatorium in Gent en leidt regelmatig workshops in België en het buitenland.

Atta Nasser

Atta Nasser werd geboren in Jeruzalem uit een Palestijnse familie. Hij woont in Brussel. In 2009-2010 studeerde hij aan TAM Summer School in het Palestinian National Theatre - Jeruzalem en begon hij zijn carrière als acteur en nam hij deel aan enkele projecten in het Palestinian National Theatre. Daarna begon hij fulltime te werken als acteur en theatermaker in Al Harrah Theatre in Bethlehem - Westelijke Jordaanoever. In 2015-2019 behaalde hij zijn diploma theater aan het RITCS en nam hij deel aan enkele projecten in België met Theatre National, Theatre du Liège en Bronks.

Haider Al Timimi

Acteur en maker Haider Al Timimi werd geboren in Bagdad in 1979. Hij stroomde via de jongerenwerking van Union Suspecte door tot de vaste kern van het collectief. In 2013 richtte hij het gezelschap Kloppend Hert op. Sinds 2015 doceert hij aan het 7de jaar Woord aan de Kunsthumaniora Brussel en is gastdocent aan het RITCS. Hij geeft workshops aan jongeren met diverse achtergrond voor De Brakke Grond, KVS, Les Halles De Schaerbeek, BRONKS, TransfoCollect. Hij was als speler en danser betrokken in verschillende producties waarvan recent Ich Bin Wie Du (2012), Total Loss (2013), Bite the hand that feeds you (2014), Layla's Fool (2016) en Utopera (2017).

Gustavo Vieira

Gustavo Vieira (°1995) werd geboren in het noordoosten van Brazilië maar groeide op in Rio de Janeiro. Hij begon met dansen toen hij 4 jaar oud was en begon op zijn 16de aan de opleiding hedendaagse dans in Centro de Artes da Maré met choreograaf Lia Rodrigues. Hij werkte als acteur bij Teatro do Oprimido en Teatro em comunidades- Unirio. In 2019 studeerde hij af aan P.A.R.T.S. Hij danste o.a. voor Rosas en Trisha Brown.

(c) Kurt Van der Elst

over STAN

Toneelspelersgezelschap STAN, acroniem voor Stop Thinking About Names, is het theatercollectief rond Jolente De Keersmaeker, Damiaan De Schrijver en Frank Vercruyssen die elkaar eind jaren tachtig ontmoeten aan het Conservatorium van Antwerpen. STAN stelt de toneelspeler centraal en gelooft sterk in het principe van de soevereine acteur: hij is zowel speler als maker. Er wordt niet gerepeteerd in de conventionele betekenis van het woord; het grootste deel van het repetitieproces vindt plaats rond de tafel. Zodra de keuze voor een stuk is gemaakt wordt de tekst bewerkt en hertaald om zo tot een eigen nieuwe speeltekst te komen. Pas de laatste dagen voor de première gaan de spelers de vloer op, maar de voorstelling komt pas echt tot stand als de toeschouwers in de zaal zitten. STAN koestert een rotsvast geloof in de 'levende' kracht van theater: de voorstelling is geen reproductie van een aangeleerd iets, maar wordt elke avond opnieuw gecreëerd, samen met het publiek. Een STAN-voorstelling is daarom geen voltooid product, maar eerder een uitnodiging tot dialoog.

STAN staat voor teksttheater en kan zich beroepen op een uitgebreid en verscheiden repertoire. Hoog op de repertoirelijst staat het oeuvre van de klassieke toneelauteurs zoals Tsjechov, Gorki, Schnitzler, Ibsen, Bernhard of Pinter. Teksten uit de toneelgeschiedenis ontstoffen en naar het hier en nu trekken door een herlezing, door ze in een hedendaagse context te plaatsen. Naast de grote klassiekers kiest STAN ook vaak voor het werk van hedendaagse auteurs zoals recent nog Yasmina Reza, Jon Fosse en Marius von Mayenburg en worden er schrijfoopdrachten gegeven. Maar de keuze kan ook vallen op collages van teksten, waarbij er vertrokken wordt van zowel toneelteksten als kortverhalen, sketches, filmscripts, filosofische traktaten en romans. STAN wil vertrekken van de overtuiging dat toneel geen elitaire kunst is, maar eerder een kritische reflectie over hoe ieder van ons in het leven staat, over onze overtuigingen, onze bekommernissen, onze verantwoordiging. Wereldrepertoire biedt als geen ander inzicht in de condition humaine en reikt sleutels aan om de complexiteit van deze wereld te vatten. STAN zoekt daarbij vaak de paradox van de komedie op: door humor en lichtheid wordt de tragedie vaak tastbaarder en intenser.

3. WELKE INSPIRATIEBRONNEN GEBRUIKTE DE MAKERS

Dennis Kelly

Dennis Kelly (*1970) is een Brits toneelauteur die opgroeide in Barnet, in Noord Londen. Hij verliet op zijn zestiende de schoolbanken om in een supermarkt te gaan werken. Hij ontdekte theater in die periode door bij een lokale jeugdgroep te gaan spelen. Op zijn dertigste studeerde hij af aan de University of London in de Drama and Theatre Arts. Hij schreef toen ook zijn eerste toneelstuk, 'Debris' - een "in-yer-face" stuk over een broer en een zus die op absurde manier hun dysfunctionele opvoeding proberen te verwerken. Het controversiële 'Osama the Hero', over een jongen die voor een schoolproject een verdediging van Osama bin Laden schrijft, volgde in 2003. Dit was het begin van Kelly's band met het Hampstead Theatre. Het claustrofobische 'After the End' kwam uit in 2005, gevolgd door 'Love and Money' het jaar daarop. Kelly's schreef ook een sitcom - 'Pulling' - die in 2007 werd uitgezonden op BBC3. Ander toneelwerk van Kelly: 'DNA', 'Taking Care of Baby', 'Orphans', en 'Boys and Girls'.

In-yer-face theater

In-yer-face theater is het soort theater dat hard aankomt. De term werd in het leven geroepen in de jaren '90 en kreeg bekendheid door het boek "In-Yer-Face Theatre: British Drama Today" van de Britse schrijver en criticus Aleks Sierz. Het in-yer-face theater omhelst theater dat gruwelijke en confronterende thema's behandelt. Er worden geen doekjes om schrikwekkende gebeurtenissen gewonden. Alles wordt zeer uitgebreid besproken zodat het publiek er van dichtbij betrokken en door de expliciete inhoud getroffen wordt.

Een voorbeeld van een in-yer-face theaterstuk is Orphans van Dennis Kelly. Dit stuk gaat over zinloos geweld en racisme in een stedelijke context. De reden waarom het tot het in-yer-face theater behoort is omdat het zeer expliciete beschrijvingen van het geweld bevat.

VRAGEN

- Leg in eigen woorden uit wat in-yer-face theater is.
- Welke andere dingen zou je ook bij een in-yer-face traditie kunnen rekenen?
- Waarom is Dennis Kelly zijn werk in-yer-face?

4. INTERVIEWS -NAAR AANLEIDING VAN PREMIÈRE MOVE(ON)-

BRUZZ - 12 februari 2020

“Een Engelse theatertekst, literatuur uit het Midden-Oosten, negen performers, zes talen, een stuk of wat werelddelen: met Move (on) geven tg STAN en Kloppend Hert de scène aan een hoop jong podiumtalent met prangende verhalen. “En waar woorden tekortschieten, is er dans.”

De jonge Belgische actrice Btissame Bourrich, de Belgische actrice Evgenia Brendes, de Franse toneelspeelster Olga Mouak, de Palestijnse acteur en schrijver Atta Nasser, artistiek leider van Kloppend Hert en toekomstig directeur van Theater Antigone Haider Al Timimi, de Marokkaanse danser en choreograaf Youness Khoukhou, de Braziliaanse danser en acteur Gustavo Vieira, en tg STAN-leden Jolente De Keersmaeker en Frank Vercruyssen: dat zijn de negen acteurs en dansers die elkaar in deze coproductie van tg STAN en Kloppend Hert kruisen op het podium. Ze aanhoorden elkaars verhalen, besnuffelden elkaars teksten, betastten elkaars lichaam, en besloten dat communicatieve obstakels en uiteenlopende perspectieven geen reden zijn om niet (met elkaar) op te schieten. Uiteindelijk kreeg het wrange morele vraag- en theaterstuk Orphans van de Brit Dennis Kelly een prominente plaats in de mix, en als de woorden haperen, neemt de taal van de dans het over.

Voor dit bonte ensemblestuk inviteerden Frank Vercruyssen en Jolente De Keersmaeker van tg STAN en Haider Al Timimi van Kloppend Hert heel wat van het jonge talent dat ze de afgelopen jaren bij P.A.R.T.S., aan het Antwerpse Conservatorium of aan het RITCS waren tegengekomen. Een van de Brusselaars in het gelegenheidsgezelschap is de Palestijnse acteur Atta Nasser, die De Keersmaeker aan het werk zag aan het RITCS, waar hij vorig jaar afstudeerde met zijn voorstelling A mess. De nadere kennismaking met de rest van de cast was meteen deel van het repetitieproces.

“We werken echt collectief,” vertelt Atta Nasser. “Op een basis van teksten en gedachten die door iedereen op tafel zijn gelegd, proberen we een gemeenschappelijk stuk te bouwen. De eerste twee weken van de repetitie stonden in het teken van de ontmoeting: we leerden elkaar kennen en we vertelden elkaar verhalen waarop ieder vanuit zijn eigen achtergrond inpikte.”

Jolente De Keersmaeker: “Ik had op voorhand geen vastomlijnd plan bij dit stuk. Het moest het resultaat worden van de verhalen van deze negen mensen. Wat zijn de connecties tussen onze persoonlijke trajecten, en wat hebben we gemeen in een maatschappij waarin alles uit elkaar wordt getrokken? We wilden wel graag Arabische literatuur op tafel. Daarvoor werkten we samen met kunstencentrum Moussem, dat ons heel veel informatie, theaterteksten en gedichten heeft bezorgd. Zo zijn we lang blijven stilstaan bij de Egyptische schrijver Alaa Al Aswani, die veel over de Arabische Lente heeft geschreven. Atta en Youness hadden daar duidelijke aanknopingspunten bij. Maar anderen wilden het nog liever hebben over het leven hier dan over het leven daar.”

“Uiteindelijk kwamen Frank en Btissame aanzetten met de Engelse schrijver Dennis Kelly, die vooral grootstedelijke situaties beschrijft: mensen aan de rand die geen geluk hebben gehad maar toch proberen te overleven. Daarin herkennen velen van ons zich. Kelly's stuk Orphans (2009) zal een belangrijk deel van de voorstelling uitmaken. Het gaat over het koppel Helen en Danny, dat op een avond geconfronteerd wordt met een ingrijpende gebeurtenis: een onbekende man op straat verkeert in nood. Die situatie leidt tot angst, morele twijfel en onmacht.”

Op welke momenten voelde jij de connectie met het materiaal, Atta?

Atta Nasser: Met alles wat op tafel lag, voelde ik affiniteit. Ieder pikte uit alle verhalen op een organische manier wat hij of zij belangrijk vond. Die tekst van Dennis Kelly hebben we allemaal gelezen. De gebeurtenissen die zich in dat stuk voordoen, zijn ingrijpend, maar voor mij eerlijk gezegd ook heel herkenbaar.

Jolente De Keersmaeker: Atta en ik spelen toevallig dat koppel. Bij STAN vinden we het altijd belangrijk dat je een sterke affiniteit hebt met je rol. Ook de manier waarop Danny op de politie reageert, was voor Atta herkenbaar. De angst waarmee Danny leeft en het feit dat hij de hele tijd vooruit moet denken.

Nasser: Ja, op een bepaald moment zegt Helen tegen Danny dat de politie bij hen thuis in het appartement is langs geweest terwijl hij weg was. Zij ziet daar niet meteen graten in, maar hij begint op dat moment te flippen. Dat herken ik. Als je vroeger bij ons in Jeruzalem politie in je huis kreeg, dan had je altijd een probleem.

Door jullie werkproces zou de urgentie bij de negen spelers dus nog meer voelbaar moeten zijn dan anders?

De Keersmaeker: Ja, en dat was ook de bedoeling. Het vreemde was misschien dat we met deze bonte groep uitgerekend terecht kwamen bij een Brit. Maar hij schrijft zo goed over de chaotische mierenhoop waarin we ons bevinden. Rond zijn stuk zijn we nog van alles heen beginnen te vlechten. De situatie in Vlaanderen zorgt er helaas voor dat de mensen uit onze groep nog dagelijks met discriminatie te maken krijgen. Of het nu Gustavo is die in de metro het commentaar krijgt dat ze hem niet in elkaar zullen slaan omdat hij er cute uitziet, of iemand anders die iets vervelends meemaakt. Ik ben ervan geschrokken hoe anders de realiteit van velen uit onze groep is. Dat willen we laten zien, maar we willen ook de angst wegnemen. We zijn ook op zoek gegaan naar schoonheid, verzoening en verbinding. Daar komt dan onder andere ook de Arabische literatuur bij kijken.

Nasser: Toch proberen we voorbij het cliché te gaan dat ik als Palestijn dan per se iets over Palestina moest zeggen. Op een bepaalde manier weet Frank (Vercruyssen, mb) trouwens veel meer over de Palestijnse zaak dan ik. (Lacht)

We horen in het stuk Nederlands, Frans, Engels, Arabisch, Russisch en Portugees. De spelers bedienen zich dus van hun moedertaal?

Nasser: Op sommige momenten. We zijn van bij het begin overeengekomen dat we zoals in het echte leven de pragmatische aanpak zouden hanteren in onze communicatie. Ik begrijp al Nederlands maar spreek het nog niet fantastisch, dus tussen Jolente en mij gaat het in het Engels. En als ik alleen een gedicht van Mourid Barghouti voorlees, dan doe ik dat in het Arabisch.

Dans heeft ook een belangrijk aandeel in de voorstelling.

Nasser: Dat is het deel van het verhaal dat we niet met tekst kunnen vertellen. Zoals licht ook donker nodig heeft, en komedie en tragedie elkaar versterken. Het publiek zal ook veel begrijpen uit de kleine bewegingen.

De Keersmaeker: Youness en Gustavo zijn dansers, Haider ook. Dus het eerste dat we op repetitiedagen deden, van tien tot één, was dansen. Er is veel fysiek werk gedaan. Als het gaat over elkaar helpen en ondersteunen, over solidariteit, dan vind je de antwoorden misschien niet altijd in woorden maar des te meer in de lichaamstaal. Wat ik ongelofelijk vond bij dat dansen in groep, is dat je echt voelt dat je denken wordt uitgeschakeld en dat je lichaam het overneemt. Zodat wanneer iemand valt, je hem automatisch en onvoorwaardelijk vastgrijpt, terwijl je je rationeel misschien zou hebben afgevraagd of je die man wel moest opvangen.

Move (on): die hint naar beweging zit ook in de titel.

De Keersmaeker: Terwijl die titel er eigenlijk al lang op voorhand was. Move (on) slaat inderdaad op onze mentale houding – laten we in Vlaanderen, waar zoveel angst en agressie zit, stoppen met bang zijn en samen een stap verder zetten in plaats van vast te blijven zitten in het conflict – maar ook op het lichamelijke: laten we niet bang zijn om elkaars hand te nemen en elkaar ook niet los te laten.

Nasser: We moeten voor elkaar proberen te zorgen in de mate van ieders mogelijkheden. Ik herinner me dat er ooit eens een dakloze voor ons huis zat en dat mijn vader dat niet kon aanzien. Hij gaf hem een douche, eten en wat geld en daarna kon hij weer verder. Move on. Ik weet niet waarom ik dat nu zeg. Het is soms goed en nodig om even een beetje egoïstisch in je bubbel te blijven zitten, maar je mag je ook niet helemaal afsluiten want anders gaan we als mens nergens meer heen. We zijn allemaal elkaars gelijken en het geloof daarin mag echt niet ophouden. Alleen al het feit dat wij met onze diverse cast samen over de scène lopen, wil eigenlijk al heel wat zeggen.

De Keersmaeker: Over die onbekende man die daar op straat ligt in Orphans, zegt Danny tegen Helen dat ze hem moeten helpen. Maar zij weigert, met het argument dat ze die man niet kent. "Is dat dan waar het vandaag om draait?" vraagt Danny, en dan antwoordt zij: "Yes, that is exactly what the world comes down to these days: who we know and who we don't know. Sorry." Dat gebrek aan solidariteit met diegenen die we niet willen kennen, is een pijnlijke realiteit. We hebben ook veel gepraat over racisme en armoede, en over de sociale structuren en het kapitalistische systeem dat ons in deze situatie heeft gebracht. Maar we willen daar niet op een pamflettaire manier op reageren door te roepen dat we allemaal solidair moeten zijn. Het komt erop aan te tonen dat verschillen door uiteenlopende achtergronden vervagen op het moment dat je samenspeelt. Als je elkaar leert kennen, vallen veel reserves automatisch weg.

Scènebeelden en meer info: stan.be/nl/productie/orphans

Orphans speelt op 27 en 28 oktober om 20u in de Bourlaschouwburg.
De voorstelling kadert in het festival Antwerpse Kleppers.

(c) Kurt Van der Elst